

“OPTIMISTA SAM, ZBOG SNAŽNE ŽELJE ZAPADNOG BALKANA DA BUDE DEO EVROPSKE PORODICE NARODA”

Intervju sa Goranom Svilanovićem, generalnim sekretarom Saveta za regionalnu saradnju

1) Da počnemo od Vašeg prvog mandata – šta biste izdvojili kao najveći uspeh RCC u tom periodu?

Osvrćući se na genezu RCC-a - čiji koreni leže u Paktu za stabilnost jugoistočne Evrope - to je prvobitno bilo sredstvo, mehanizam međunarodne zajednice da omogući obnovu našeg dela Evrope. Da se on postavi na noge i politički i ekonomski; setimo se, to je bilo još 1999. godine, odmah posle ratova. To je bio kanal za usmeravanje sredstava ka regionu i otpočinjanje, danas to znamo, izuzetno dugog i teškog procesa obnove koja je imala dva aspekta - ekonomski i politički. U početku se radilo o otklanjanju neposrednih posledica ratova – povratku ljudi u njihove domove i obezbeđivanju stakla za prozore, cigli za zidove, hrane za stol. Zatim je usledio politički proces kako bi bivši protivnici naučili da postanu susedi, a potom i dobri susedi. Pre sedam godina, i region i međunarodna zajednica su osetili da je pravi trenutak da region preuzme vlasništvo nad tim procesom i tako je Pakt za stabilnost sa sedištem u Briselu postao Savet za regionalnu saradnju sa sedištem u Sarajevu. Organizacija *iz regiona, od strane regiona, za region*. Naravno, potpomognuta od strane naših prijatelja iz EU, SAD i šire. U poslednje tri godine, i to je ono što bih izdvojio kao najveće dostignuće, bavili smo se veoma složenim političkim pitanjima - uzmite samo Kosovo* kao primer - ali smo suštinski i najdublje

---

* Ovaj naziv ne prejudicira stavove o statusu i u skladu je sa Rezolucijom Veća sigurnosti Ujedinjenih nacija 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o kosovskoj deklaraciji o nezavisnosti

ušli u pitanja ekonomskog oporavka. Naime, mada postoje brojna politička pitanja koja još uvek nisu rešena, ono što najviše boli narode u regionu su mnogo svakodnevniji problemi – radna mesta, plate, obrazovni sistem.

2) Govorite o Strategiji Jugoistočna Evropa 2020 (JIE 2020)?

Da, Strategija JIE 2020 je kamen temeljac aktivnosti RCC-a. To je složen strateški plan kako bi se preokrenuo smer negativnih ekonomskih trendova koji su uzdrmali region do srži u poslednjih 7-8 godina. Od početka ekonomske krize, region je izgubio 800.000 radnih mesta! Nezaposlenost među mladima je dostigla 50 odsto u nekim privredama. A građani imaju velike potrebe, želje ... zapravo ... zahtevaju velike promene, zaustavljanje pogoršanja životnog standarda; oni žele posao i budućnost za svoju decu u regionu, a ne preko okeana. Sve ovo se lako može videti u sveobuhvatnom ispitivanju javnog mnjenja i stavova poslovnih ljudi, koju je RCC upravo objavio i koja se može naći na <http://www.rcc.int/seeds/> . Ona takođe obuhvata i mehanizam praćenja koji omogućava svakom građaninu, svakoj firmi da proverí kako njihovoj vladi ide i kako njihov deo regiona stoji u poređenju sa drugima?

3) Dakle, šta je tačno JIE 2020, šta ona nudi?

Ona nudi sveobuhvatni plan zajedničkih aktivnosti za izlazak iz kolotečine. Naravno, RCC sam po sebi nema ključeve za prosperitet. Zato je Strategija JIE 2020 (<http://www.rcc.int/pages/72/about-see-2020>) sačinjena zajedno sa vladama u regionu, koje su te koje obavljaju glavni posao. Naš deo posla je da koordiniramo one aktivnosti u kojima, kao region, možemo da uradimo mnogo više nego kao zbir njegovih delova. "Jedan region, jedna ekonomija", to je naš novi moto! Pogledajte naše ekonomije pojedinačno - mi nismo ništa drugo do statistička greška na mapi Evrope. Ali zajedno, mi smo mnogo važniji - i kao tržište za razvijenije privrede i, što je presudno, kao snažniji partner koji može da proizvede i izveze mnogo uspešnije nego što to možemo pojedinačno da uradimo. Imamo potencijale, samo ih nikada nismo u potpunosti iskoristili.

4) Potencijale?

Da! Mi zaista imamo prilično obrazovanu i kvalifikovanih radnu snagu. Imamo ljudske i ekonomske resurse koji - kada se udruže - mogu da generišu rast, radna mesta i prosperitet. Na primer, pogledajte potencijal koji leži u turizmu, samo kada ne bi bio usitnjen. Zašto bi turista iz - recimo Japana ili Kine – putovao preko sveta i posetio Dubrovnik na 5 dana i potrošio hiljadu evra ako možemo da mu ponudimo deset dana da proširi svoje iskustvo i vidi Boku Kotorsku, Mostar, Prizren, Ohrid ili Skadarsko jezero i poseti sjajnu muzičku zabavu kakva je festival EXIT u Novom Sadu i zaradimo dva ili tri puta veći iznos? Kada se neko nađe u regionu, zašto

mu/joj ne ponuditi znatno bolje i prijatnije iskustvo od koga i turista i region mogu imati koristi? E sada, da bismo mogli da ponudimo kvalitetno iskustvo, potrebno je da uradimo još mnogo toga! Moramo da unapredimo infrastrukturu, nijedan turista neće prihvatiti da putuje vozovima i putevima kakve imamo danas ili da satima čeka u redovima na granicama. I ovo je mesto gde RCC nastupa kao pravo mesto za planiranje, koordinaciju i pomoć za finansiranje strateških projekata ove vrste.

Ili pogledate potencijal za zajednički nastup industrija hrane i bezalkoholnih pića iz regiona na razvijenim tržištima. Sa modernim i ekološki ispravnim sektorom poljoprivrede mogli bismo da budemo glavni igrač kada je reč o organskim i kvalitetnim poljoprivrednim proizvodima. Ili kombinujući ovo sa turizmom, mogli bismo da pratimo prodor koji je Italija napravila u novoj oblasti koja se zove agro turizam!

5) Planovi i strategije su u redu, ali kako ih pretočiti u aktivnosti, radna mesta, prihod?

Zajedno! Uz pokretačku snagu RCC-a, region to može da uradi, uveren sam u to. Sve vlade su prihvatile Strategiju JIE 2020 u novembru 2013. godine. Sada smo već u fazi primene i praćenja, u kojoj građani mogu da vide napredak koji je postignut ili njegov izostanak. Oni mogu da provere kakav je učinak njihovih vlada, uporede situaciju sa onom u privredama u okruženju i zahtevaju bolje i odlučnije mere ako su one izostale. Pored toga što pruža pomoć kroz nacionalne IPA fondove, Evropska komisija je takođe izdvojila značajna sumu za finansiranje regionalne IPA, kako bi pomogla one projekte u kojima kod kojih regionalni pristup ostvaruje bolje rezultate za sve.

6) A šta biste izdvojili kao najveći neuspeh RCC-a u protekle tri godine?

Ja ne mislim da je RCC imao "neuspehe" u ove tri godine. I zaista mislim da ne koristim eufemizam za "neuspeh" kada govorim o propuštenim prilikama ili vremenu koje nije iskorišćeno na najbolji način. Mogli smo da učinimo više, a pod "mi" mislim na vlade i RCC. Mogli smo da idemo brže u borbi sa ekonomskom krizom, da pronađemo zajedničke inicijative i sredstva i da počnemo da sprovodimo rešenja. Ali umesto da plaćemo nad razbijenim krčagom, ja bih radije da gledamo unapred i vidimo šta možemo da postignemo.

7) Pa šta je to što možete da postignete? Šta su Vaši prioritet za Vaš drugi mandat na mestu generalnog sekretara RCC-a?

Da nastavimo. Da koračamo dalje. Da potrchimo tamo gde je to moguće. Da koristimo sve puteve koje smo do sada otvorili i da stvaramo nove. RCC nije statična organizacija, mi smo dinamičan tim koji jedan prst drži na pulsu regiona, a drugi na pulsu institucija i vlada EU. I upravo zato smo prošle zime obišli region predstavljajući Strategiju JIE 2020 i prikupljajući komentare i ideje o tome kako da je poboljšamo.

Zbog toga smo 6. maja imali veliku prezentaciju naših aktivnosti u Briselu prikazujući Balkan sa njegovim problemima i uspesima u publici iz EU koja se tamo okupila. Čak smo imali i divan koncert, koji je doneo ono najbolje od etno muzike iz našeg regiona u srce Evrope.

8) Koncert? Kakve veze ima koncert sa podsticanjem privrede?

Da, koncert i da, ima mnogo veze sa podsticanjem privrede! Očuvanje kulturne baštine i pružanje pomoći živoj umetnosti današnjice nije teret za poreske obveznike. To je prilika koja se može dobro iskoristiti i za otvaranje novih radnih mesta, unapređenje turizma, kreiranje robnih marki koje mogu da se izvoze. Balkan je region koji ima raznovrsnu i bogatu kulturnu baštinu i RCC je koristio mogućnosti koje pruža Ljubljanski proces (I i II) i pomogao i da se očuva prošlost i da se otvore putevi ka budućnosti preko njegove Radne grupa za kulturu i društvo sa sedištem na Cetinju.

9) Da se vratimo na konkretan cilj, konkretan prioritet za Vaš drugi mandat? Na šta će se RCC usredsrediti, šta ćete postići i kako će građani moći da ocene i Vas i RCC kroz tri godine?

Moj cilj je da se podrška za regionalne programe zasnovane na nacionalnim potrebama stalno povećava. "Od nacionalnog do regionalnog" - to će biti stav RCC u budućnosti i koji god program ili projekat koji predstavimo donatorskoj zajednici za finansiranje, on će se zasnivati na potrebama zemalja i rukovodiće se idejom da regionalne aktivnosti stalno daju dodatnu vrednost nacionalnim. Prošle godine, predstavili smo programe vredne do 20 miliona evra. Ove godine, taj iznos neće biti manji. Osim toga, RCC će pokušati da uključi civilno društvo u svoj rad i baviće se integracijom Roma. Pre kraja ove godine ćemo organizovati predstavljanje poslovne zajednice u Ankari i povezati ih sa skupom Biznis 20, kao delom turskog predsedavanja grupom G20. Dakle, u jednoj rečenici, pored toga što je fokusiran na JIE 2020 kao strategiju rasta, RCC će imati još dva veoma važna stuba za ojačavanje Strategije JIE 2020, savetodavno poslovno veće i forum civilnog društva.

10) Pominjete Tursku... RCC pokriva region Zapadnog Balkana, ali se tu ne zaustavlja?

Ne, ne zaustavlja se i to je ono što daje dodatnu snagu RCC-u. Mi smo operativni ogranak Procesu saradnje u jugoistočnoj Evropi (SEECP) koji postoji skoro dve decenije. Upravo je sinergija sa SEECP-om ta koja je omogućila da RCC bude onako uspešan kao što je bio. Na čelu SEECP-a je predsedništvo, upravo se završilo albansko predsedavanje, a preuzima ga Bugarska za sledećih godinu dana a potom Hrvatska. Imali smo odličnu saradnju sa albanskim predsedništvom i radujemo se saradnji sa bugarskim i ostvarivanju još većeg napretka u našem regionu - kako u zemljama Zapadnog Balkana, tako i šire.

11) Da se vratimo na oblast politike, gde je region u tom pogledu? Rekli ste – “Jedan region, jedna ekonomija” – da li je to politički održivo?

Sve se može kad se hoće. Naravno da je moguće, ne, zapravo ... više nego moguće, to je nešto što se mora uraditi, imperativ koji ljudi Zapadnog Balkana zahtevaju od svojih lidera i svih ostalih koji su uključeni u proces evropskih integracija - Evropska komisija, RCC, svi. To je odgovornost koju ne možemo da izbegnemo i mi ćemo ocene za svoj rad dobijati na osnovu uspeha ovog koncepta "jedan region, jedna ekonomija". Da, postoji ogromna količina posla koji treba uraditi, ali sam veoma ohrabren svime što smo videli u poslednjih nekoliko godina. Pogledajte, na primer, Berlinski proces. Već na njegovom početku pre deset meseci, imali smo lidere, na primer, Albanije i Srbije koji su došli u Berlin sa kompatibilnim idejama o infrastrukturnim projektima ili inicijativama mladih za saradnju. Sada je prošlo manje od godinu dana od tada i približavamo se samitu u Beču krajem avgusta, a već smo utvrdili zajedničke ciljeve, linije finansiranja su u procesu uspostavljanja i očekujem da tokom leta vidim konkretan program za saradnju mladih u regionu. Imajući sve to u vidu, a još mnogo toga je još u pripremi, da, regionalna saradnja definitivno JESTE politički održiva. Uostalom, pogledajte naš Balkanski barometar javnog mnjenja i videćete da velika većina naših građana vidi regionalnu saradnju kao primarni instrument za ostvarivanje rasta u regionu.

12) A šta je sa stalnim i dugogodišnjim političkim sporovima i problemima, kao što su oni između Beograda i Prištine ili Skoplja i Atine? Zar oni neće biti prepreka za “jedan region, jednu ekonomiju”?

Upotrebili ste izraz "dugogodišnji" i oni to zaista jesu. Da li ćemo biti u stanju da ih rešimo u naredne tri godine? Ne znam. Ali ono što znam jeste da je u mnogim od ovih sporova već postignut značajan napredak, uzmite samo Briselski sporazum. Da li još uvek ima mnogo toga da se uradi? Naravno da ima, ali važno je da se uprkos sporovima, bilateralna pitanja rešavaju, opet uz pomoć naših prijatelja iz EU, iz Vašingtona ... i, što je jednako važno, da regionalna saradnja bude sve bolja i da svako vidi koristi koje ona može da donese.

13) Da niste možda malo previše optimistični?

Zar je loše biti optimista? Ali, dozvolite mi da naglasim - nisam optimista zato što je to moja priroda ili zato što ne vidim prepreke. Ja sam optimista, jer gde god da odem, vidim jaku želju da se poboljša kvalitet života, da se otvore radna mesta i stvori blagostanje, da se postane deo evropske porodice naroda. I upravo je ta preovlađujuća želja običnih ljudi da svoje živote učinimo boljim ono što je više nego jasno političarima u regionu i oni moraju da prate te glasove i učine sve što mogu da se ti snovi ostvare.

14) Pa ko će onda biti prvi u toj trci, ko će prvi doći na prag EU i kada?

Ovo nije trka i ne radi se o tome ko će stići prvi ili poslednji. Ovo je proces i potrebno je vreme. To je proces u kojem je putovanje podjednako važno kao i samo odredište. Proces pristupanja EU je zapravo proces unapređenja naših zemalja. Očigledno, Crna Gora je ostvarila najveći napredak, to je jedina zemlja Zapadnog Balkana koja je otvorila poglavlja u pregovaračkom procesu. Ali to ne znači da ostali, sa pravom vrstom volje i energije, ne mogu da uhvate korak sa njom. Budimo realni - niko neće postati članica tokom mandata ove komisije, gospodin Junker je to otvoreno rekao. I da budemo iskreni prema sebi, ionako nećemo biti potpuno spremni za članstvo. Potrebno je da uradimo mnogo više nego što je prihvatanje pravne regulative EU. Moramo da sprovedemo fundamentalne i istinske promene, da ojačamo naše ekonomije, tako da u trenutku kada dodjemo na prag ulaska u EU – ne budemo siromašni rođaci koji su teret, već vredni partneri koji predstavljaju priliku.

15) Ali zar nije EU nepravična, zar nisu već toliko puta pomerali liniju cilja, kako da znamo da će vrata biti otvorena kad stignemo do njih?

Ja nemam nikakve sumnje u to da je EU 100% posvećena ispunjavanju obećanja datih prvi put u Solunskoj deklaraciji još 2003. godine i ponovljenih više puta a to je da je celom Zapadnom Balkanu mesto u EU i da će postati deo EU. To je u najboljem interesu EU isto onoliko koliko je i u našem najboljem interesu. Najbolja politička i najpragmatičnija rešenja su rešenja u kojima svi dobijaju i ovaj cilj - članstvo u EU za region - je jedno takvo rešenje kojim svi dobijaju. Mogu da razumem nestrpljenje i frustracije koje se ovde često osećaju. Ponekad se osećam potpuno isto. Ali predstoji nam ozbiljan posao koji treba obaviti pre nego što budemo spremni za Evropu i pre nego što Evropa bude spremna za nas. Postoje tri elementa ovog posla koji su u našem fokusu: ekonomski rast zasnovan na poboljšanju ekonomskog upravljanja, reforma javne uprave i učvršćivanje demokratije u smislu unapređenja vladavine prava. RCC je presudan faktor za obavljanje tog posla i obećavam da ćemo učiniti sve što je u našoj moći da on zaista bude obavljen.